

EĞİTİM HAKKINDA

Eğitim, insan nev'inin dili öğrenip konuşmaya başladığı, avcılık dışındaki diğer meslekleri öğrendiği günden beri vardır. Kurumsal eğitim olarak Eflatun'un Akademiya'sını saymazsak, yaygın olarak Hıristiyanlar tarafından başlatılan okullar 1700 yıldır var.

Kurumlaşmadan önceki eğitim, çoğunlukla uygulamalı ve teorilerden ziyade pratik olarak verilirdi. Bu uygulamalar, başta ekonomik meslekler olarak icra ediliyordu. Daha sonra din, tarikat ve mezhep olarak icra edildi. Ayrıca Hıristiyanlardan önce teorik bazda Yunanlılarda tabii ilimler ve göreceli de olsa bazı deneyler ve felsefe okulları vardı.. Hıristiyanlar, Yunan kültürüyle tanışınca ve sistemlerinin içine din ve dinî uygulamalar girince ilk, orta ve yüksek şekilde okullar kuruldu. Müslümanlar da buna benzer fakat daha bilimsel bir şekilde eğitim kurumlarını düzenlediler. Her iki medeniyet de 1200 yıllarından sonra üniversiteler açmaya başladılar.

İşte kısaca anlattığımız bu 5000 yıllık tarihte bilgi edinme ve ders verme şu 5 şekil üzere yürürdü:

- a) Öğrenci, yarım alacağı dersi biliyor ve hocadan ders almadan önce, o dersi mütalaa ediyordu.
- b) Hoca, bireysel ve toplu olarak dersi belli bir sorumlulukla öğrenciye takrir ediyordu.
- c) Öğrenci bu safhadan sonra, ya bizzat veya arkadaşları ile o dersi müzakere ediyordu.
- d) Dersin konusundan direkt veya dolaylı sorular çıkartılır, o sorular hoca ile ve öğrenci arkadaşlarla müzakere edilip gündeme getirilirdi.
- e) Öğrenci aldığı dersin özet metnini ezberlerdi.. Ve yaklaşık üç sene boyunca bu ezberleri tekrar ederdi.

Burada çok önemli bir mukadder soru hatıra geliyor, cevabı da şudur: Bu kadar köklü bir eğitime rağmen Ortaçağ kültürünün iflas etmesinin sebebi, inanç ve pozitif bilimi birbirinden ayırmasıdır. Çünkü insandaki akıl ve kalbi, madde ve manayı temsil eden bu iki taraf zihinde büyük bir diyalektik meydana getirir; beyin aldığı eğitimin üzerine binlerce mesele daha bina eder, keşifler yapardı.

Evet, Osmanlı'nın batmasının en önemli iki sebebi, ekonomideki diyalektiği ve eğitimdeki diyalektiği gerçekleştirememesi idi. Yani kapital ve işgücü diyalektiği oluşmadı, dolayısıyla sanayi dönemine geçemediler. Bilim ve inancı bir ve beraber alarak kendilerine bir dünya görüşü sağlayamadılar. Evet, Osmanlı son zamanlarda pozitif bilimleri aldı. Fakat medrese ile mektebi birleştiremedi. Yine canlanamadı. Tam tersine tek başına alınan bu fen bilgileri Mekteb-i Tıbbiye-i Sultaniye'den dinsizlik zehrini kusarak Osmanlının ölmesini hızlandırdı. Çünkü mektepliler dinsiz oldu; medreseliler hurafeci oldu.

Avrupa ise, eğitimden önce gelen ekonomik diyalektiği tam yaşadı ve ilk nesil bilim adamlarının orijini ise Kiliseden idi. Ayrışma daha sonra başladığından bizim durumumuz kadar zararlı olmadı. Fakat bugünlerde bu ayırım yine Avrupa'yı sallıyor. Demek eğer biz bu diyalektik bütünlüğü verebilsek ve Ortaçağ ders yöntemini uygulayabilsek büyük bir ihtimal ile yeni bir çağ başlatmış oluruz.

Ayrıca eski eğitimin iki temel ve soyut özelliği de vardı:

— O dönemde okuyan insanın hedefi basit bir geçim temini değil de topluma önder olmak, toplumu kurtarmak, insaniyete inançta ve bilgide rehber olmak idi.

—Bu günkü liselerde uygulanan günde 8–10 ders yerine en fazla 3–4 ders alıyorlardı. Ve bir sahada uzman olduktan sonra diğer sahalara geçiyorlardı.

Bence bu çağın bütün zengin imkânlarına rağmen bütün eksiklikler, bilgi için iki temel damar olan bu iki özelliğin şimdiki çağdaş eğitimde olmayışındandır. Günde veya haftada 18 ila 40 ders almak zihni böler, öğrenmeyi keser, insanın kendine güvenini sarsar. En azından bıktırır. Bıkmak ise bilginin gözü ve kulağı olan algı ve konsantre olmayı imha eder. Zaten öğrenci manasına gelen Arapça talip kelimesi ve Farsça şakirt kelimesi, isteyerek ve neşe ile ilim alan kişi demektir.

Ayrıca eğer siz 18 yaşındaki ateşli bir gence sosyal ahlak, inanç ve temel insanî değerleri vermezseniz, onun için en öncelikli vazifesinin ekonomik üretim olduğunu söylerseniz ve ateş ile barut gibi birbirini çeken 18 yaşında güzelim bir kızı onun sırasında oturtursanız ve onu değişik 18 ders ile bunaltırsanız, ne kadar zeki olursa olsun ondan randıman alamazsınız..

Toplumun liderleri Edebiyat, Siyasal ve İlahiyat fakültelerinden çıkması gerekirken, aksine İTÜ'den ve ODTÜ'den mezun, nicelik uzmanı olan mühendisler lider oluyorsa bu durum, ortada yine bir yanlışlığın var olduğunu gösterir. Çünkü sosyal fakültelerde müspet bilimler verilmiyor. Ve çünkü toplum sadece nicelik değerler ile uğraşılıyor. (Ekonomi gibi..)

Bir acı nokta daha hatırlatalım ki, memleketimizde çoğunlukla, İlahiyatçılar ve Edebiyatçılar dil bilgisinde ve üslupta çok düşük seviyededirler. Tıpta doktorlar, yine düşük seviyededir. İnşallah mühendisliklerdeki kardeşlerimiz matematikte böyle değildirlere.

Biz 21. çağda yaşadığımız için kendi eksiklerimizi İlk ve Ortaçağ'lardaki eksikliklerle kıyaslamamalıyız. Onların eksikleri çağlarının eksikliği idi. Bizde ise böyle bir bahane olamaz. Ve hemen hatırlatalım ki; Aristo, İbn Sina, Sokrat ve Râzî gibi zatlar bizim çağımızda yaşamış olsalardı, bizim bu günkü seviyemizi belki yüz kat daha ileri götürebilirlerdi.

Ve yine acı bir durum ki, Türkiye'de İlahiyatlar Ortaçağ'ı aynen kabul ediyor, Râzî gibi zatları aşılmaz biliyor ve çağlarının bir arızası olan onların yanlışlarını aynen kabul edip bu çağın aydın insanına sunuyorlar.. Yani yapılan doğru olmadığı için, doğru ve sağlıklı bir netice alınamıyor. Millet de bu gibi meseleleri bilmediği için eksikliği, dinden, devletten ve bilimden biliyor; adı konulmamış bir ümitsizlik ve çöküntü yaşıyor. Kişiler adedince dinler, mezhepler, birbirine aykırı değişik kitaplar ortaya çıkıyor.

Benim çok samimi fakat sosyalist bir öğretmen komşum vardı. Merdivenlerde karşılaştık. Hemen acele ile Hocam, eğitim tarihi ve tekniği ile ilgili bir buluşum var, dedim. O da nezaketle dinledi. Ben:

Öğretmenlik, öğrenciye karşı:

- *Son derece şefkat etmek*
- *Son derece ilgi göstermek*
- *Ve direkt olarak bilgi vermeyip de öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlamaktır.*
- *Yani öğretmen bir ana gibi olmalı, bir hatip olmamalı, dedim.*

O, *Sen ne diyorsun!* Dedi. “*Benim Lise 3’te 43 öğrencim var. Televole ile sınıfa giriyorlar, televole ile çıkıyorlar. Kimse öğretmenin sınıfa girdiğine bile bakmıyor*” dedi. Ve ikimiz de ağlar gibi olduk.

Sonra araştırdım. Senesi on beş milyarlık özel liselerde bu çöküntü olmamakla beraber, öğretmenlerin, öğretmenden ziyade birer hatip gibi ders verdiklerini işittim. Türkiye’nin neden geri kaldığını öğrendim.

Sayın Süleyman Demirel sıklıkla “*Türkiye 15 milyon evladını okutuyor; bu tek başına bir başarıdır*” diyor. Galiba onun bu sosyal çöküntüden haberi yok. Yoksa kendisi, İTÜ’den, Amerika’dan ve Devlet Başkanlığı’ndan öğrendiği gibi kalitenin ne demek olduğunu çok iyi bilir.

Hatta kendisi eğitim ve bilgi performansı olarak Türkiye’nin çok üstünde olduğundan halkımız onu anlamıyor, çoğunlukla ona hakaret ediyorlar. Fakat eğer insanlarımız onu anlamış olsaydı, bu gün biz Avrupa’ya değil de Avrupa bize muhtaç olurdu. Bence Menderes, Demirel, Özal ve Erdoğan’ın siyaset ve yönetim çizgileri aynıdır.

Son bir not: Bir öğrenci ne kadar zeki olursa olsun, eğer alt sınıflarda dersi boş ve zayıf geçmişse üst sınıflarda asla başarılı olamaz. Bunun da iki çaresi var:

- Başa dönüp kendi kendine çalışmak..

— Veya Polonyalılar gibi, evleri birer okul yapıp, herkesi öğrenim seferberliğine katmaktır.

Bir Ara Not:

İslam tarihinde eğitim konusunda en başarılı ekol Mu’teziledir. Onların başarısının sırrı da şu üç noktadan kaynaklanıyor. **a)** İyi derecede dil biliyorlar.. **b)** Asırlarının seviyesine göre iyi derece fen ve tabiat ilimlerini biliyorlar.. **c)** Ve özgürce düşünebiliyorlar. Onun için dil, belagat ve tefsir kitaplarının en iyilerini onlar yazmıştır. O kadar kaliteli eserler vermişler ki, ehl-i sünnet bugün dahi o kitapları kaynak olarak kullanıyor. Eğer Mu’tezile felsefeye ve o asırların pozitivizmine yenilmemiş olsaydı, bugün dünyanın hali bambaşka olurdu. Mu’tezilenin karşı ekolu ehl-i sünnet değildir; onların baş düşmanı, tevil ve tefsir etmeyi haram gören ehl-i hadistir. Ehl-i hadis çok dindardır, fakat İslam âleminin bugünkü sefaletinin baş sebebi de onlardır. Bunlar Ebu Hanife’yi dahi tekfir ve tadel ederler.

Hulasa: Ehl-i hak denilen ehl-i sünnet bu iki zıt akımın ortasıdır, sırat-ı müstakimdir. Maalesef biz şimdiki Nurcular ilim konusunda ehl-i hadise benziyoruz. Üstad Bediüzzaman Medresetü’z-Zehra projesiyle bu birliği sağlamak istiyordu. Nitekim Muhakemat’ta ilim konusunda bir Mu’tezili gibi yazıyor. İman ve İslami hamiyet konusunda bir ehl-i hadis kadar

titizlik gösteriyor. Mesela Muhakematın başında geçen *“Akıl ve nakil tearuz ederse, akıl esas alınır, nakil tevil edilir”* kaide-i mukarraresi, Mu'tezilenin birinci ilkesidir.

Türkiye Eğitiminden Yaklaşık Veriler:

200.000'den fazla doktora ve profesörlük tezi var. (Hiç denilebilecek kadar) bir keşif yok. Bir icat yok... Keşif yapanlar, çıraklar ve normal lisans sahipleridir.

Diyeceksiniz: *Senin kaç keşfin var? Ben derim ki: Yüzden fazla keşfim var. Fakat ben tenekeçiler çarşısına düşmüş bir mücevherci gibiyim. Türkiye'nin eğitim seviyesi bunları anlamaya müsait değil. Müsait olanlar da siyasetten dolayı ilim ile uğraşmıyorlar.*

Türkiye'de yapılan kitap tercümelerinde % 30' a yakın hatalar var.

Üç milyon üniversite mezunu mektup yazamıyor.

Bu milletin 700 yıllık dili olan Osmanlıca'yı 1000 kişiden fazla kimse bilmiyor.

Günlük popüler kitap ve dergilerde 1500 ila 2000 kelime kullanılıyor. Hâlbuki 1000 yıllık gerçek Türkçe, 200.000 kelimelik bir dildir.

Fazla ağlamayalım. Yoksa gözyaşlarımızdan bir bahar olur, bu da bazılarıyı kıskandırır.

Selam eder, başarılar dilerim..

1. 11. 2011
Bahaeddin Sağlam